

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม*

ชญ์ณภัทร์ เจริญพานิช¹ ปิยะฉัตร สุนันตะ²

ชนพล อินประเสริฐกุล³ ทศพร อธิงาม⁴ ทศวรรณ ใจเที่ยง⁵ กนกทิพย์ จักขุ⁶

(วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 17 มีนาคม 2568)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ จังหวัดลำพูน และเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ วิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ จังหวัดลำพูน จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจความต้องการและแบบสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อถอดบทเรียนทุนและศักยภาพของกลุ่ม และใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ข้อมูลศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ วิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมโดยมีหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่และข้อเสนอโครงการวิจัยต่อยอด

คำสำคัญ: เกษตรกรรุ่นใหม่, การพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม, การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ, ผู้ประกอบการรุ่นใหม่

* บทความวิจัย คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, E-mail: Thannapat.j@cmu.ac.th

² สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, E-mail: Piyachat.sun@cmu.ac.th

³ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

⁴ สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยบูรพา

⁵ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁶ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Guidelines for Enhancing the Potential of Young Smart Farmers in Lamphun Province through BCG Economic Development Approach^{*}

Thannapat Jarernpanit¹ Piyachat Sunanta²

Thanapol Inprasertkul³ Tosaporn It-ngam⁴ Tassawan Jaitiang⁵ Kanokthip Jaksu⁶

(Received: December 20, 2024; Revised: February 28, 2025; Accepted: March 17, 2025)

Abstract

This article aimed to study the needs and potential of young smart farmers through the Lamnamrak Community Enterprise in Lamphun Province and to propose guideline for enhancing the potential of these farmers in the region following the BCG economic development approach. The study employed a qualitative participatory research method, targeting eight members of the new generation farmers' group within the Lamnamrak Community Enterprise in Lamphun Province. The sample was selected using a purposive sampling method. The research tools included a needs assessment survey and focus group interviews to extract lessons learned regarding the group's resources and potential. A participatory research process was also used to plan and design strategies for capacity development. The findings in relation to the first objective provided an assessment of the potential of the new generation farmers within the Lamnamrak Community Enterprise. For the second objective, the study presented guidelines for enhancing the capacity of young farmers in Lamphun Province based on the BCG economic model development. These guidelines included a capacity development curriculum for young farmers and entrepreneurs, along with recommendations for future research projects to further develop the group's potential.

Keywords: Young Smart Farmers, BCG Economic Development, Agri-Tourism, New Entrepreneurs

^{*} Research Article from Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

¹ Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, E-mail: Thannapat.j@cmu.ac.th

² Multidisciplinary Research and Development, Chiang Mai University, E-mail: Piyachat.sun@cmu.ac.th

³ Burapha Business School

⁴ Language Institution, Burapha University

⁵ Multidisciplinary Research Institution, Chiang Mai University

⁶ Faculty of Public Health, Naresuan University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดขนาดเล็กที่สุดของภาคเหนือ แต่ทว่ามีผลิตภัณฑ์มวลรวมอยู่ที่ 82,588 ล้านบาทในปี 2563 และ 88,464 ล้านบาทในปี 2564 คิดเป็นรายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP) อยู่ที่ 209,668 บาทต่อปี ถือว่าเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ และอันดับที่ 16 ของประเทศ อย่างไรก็ตามกลับพบว่ามีอัตราความยากจนอยู่ที่ 104,761 ราย ในปี 2564 และมีจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งหมายถึงผู้มีรายได้น้อยหรือคนจนตามข้อมูลของ TPMAF อยู่ที่ 104,761 คน หมายความว่า จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีรายได้สูงทางเศรษฐกิจ แต่รายได้ของประชาชนกลับต่ำและกระจุกตัวอยู่ในภาคอุตสาหกรรม (Civil Society Development Institute, 2023) ในขณะที่ สถานการณ์แรงงานของจังหวัดพบว่ามีในปี 2566 มีกำลังแรงงานอยู่ในกลุ่มวัยทำงาน (อายุ 15 ปี ขึ้นไป) เพิ่มมากขึ้นอยู่ที่ 328,592 คน โดยเป็นกลุ่มผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 235,147 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ 232,643 คน และผู้ว่างงาน จำนวน 2,504 คน และเป็นผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน จำนวน 93,445 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 60.04) ในสาขาอุตสาหกรรมการผลิตมากที่สุด และมีเพียงร้อยละ 39.96 ที่ทำงานในภาคการเกษตร (Provincial Labour Office of Lamphun, 2023)

จำนวนแรงงานด้านการเกษตรจึงสวนทางกับสถานะของเศรษฐกิจจังหวัดลำพูนที่มีอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจด้านอุปทานการผลิตอยู่ที่ร้อยละ 7.3 ในปี 2567 โดยส่วนใหญ่มาจากดัชนีภาคการเกษตรกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 16 ในปี 2567 โดยมีลำไย ข้าว กระเทียม หอมแดง และมะม่วง เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด หมายความว่าอัตรารายได้มูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคการเกษตรต่ำกว่าภาคการผลิตในอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.2 ส่วนภาคการบริการ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะขยายตัวอยู่ที่ ร้อยละ 11.5 ในปี 2567 (The Lamphun Provincial Office of the Comptroller General, 2023)

จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดลำพูนเป็นพื้นที่ที่มีรายได้ทางเศรษฐกิจของจังหวัดสูง แต่รายได้ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคการผลิตอุตสาหกรรม ในขณะที่ศักยภาพการผลิตสำคัญของจังหวัด คือ ภาคเกษตรกรรม เท่ากับว่าจังหวัดลำพูนกำลังขาดแคลนกำลังแรงงานและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในภาคการเกษตร และรองลงมา คือ ภาคการบริการในด้านการท่องเที่ยวจากศักยภาพของจังหวัดลำพูนที่มีทรัพยากรและทุนของพื้นที่ที่สามารถนำมาสู่การดึงดูดรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้หากสามารถพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กันได้จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร และการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนในระยะยาวของจังหวัดลำพูนได้ ตลอดจนการสร้างขีดความสามารถในการรองรับแรงงานที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะแรงงานอยู่ในกลุ่มวัยทำงานที่ต้องการกลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตนเองมากขึ้น

ดังในกรณีของกลุ่มเกษตรกรกรรณรุ่นใหม่ (Young Smart Farmers) ในจังหวัดลำพูนซึ่งเป็นกรณีของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนราว 212 คน อายุเฉลี่ย 30-45 ปี โดยส่วนใหญ่เกษตรกรรุ่นใหม่จะนิยมปลูกไม้ผล ประมาณ 74 ราย เกษตรผสมผสาน จำนวน 40 ราย ปลูกผัก 30 ราย ประมงและปศุสัตว์ 13 ราย ปลูกข้าว 6 ราย แมลงเศรษฐกิจ 1 ราย แปรรูป 11 ราย และอื่นๆ อีก 37 ราย โดยปัญหาที่พบ คือ การขาดทักษะและองค์ความรู้ทั้งการเกษตรและการแปรรูป จึงต้องการหลักสูตรอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การสนับสนุนสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและการแข่งขัน (Provincial Agricultural Extension Office of Lamphun, 2022)

สอดคล้องกับกลุ่มวิสาหกิจลำนำรักษ์ กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาที่เป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรกรรณรุ่นใหม่ที่หวนกลับมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอป่าซางและอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 8 คน ซึ่งมีเป้าหมายของการรวมกลุ่มที่ต้องการทำการเกษตรแบบอินทรีย์และพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแนวใหม่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวไร้มลพิษ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบองค์รวม หรือเศรษฐกิจแบบ BCG model เพื่อสร้างความประทับใจให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมุมมองใหม่อย่างกรรณรุ่นใหม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้เศรษฐกิจสีเขียวไร้มลพิษในท้องถิ่น เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น

ศักยภาพเดิมของกลุ่มมีการผลิตพืชผักและผลไม้หลายชนิดตามฤดูกาลแบบอินทรีย์ เช่น มะม่วง เสาวรส ก้อยหอม ลำไย มะขาม ส้มโอ ผักทานใบ และอื่นๆ และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองที่แตกต่างกันออกไป โดยใช้วิธีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรแบบครัวเรือน เช่น แยมผลไม้ส้ม น้ำผลไม้สกัดเข้มข้น สุราพื้นถิ่นจากอ้อยและผลไม้ในสวน จากสมาชิกเกษตรกรกรรณรุ่นใหม่ในกลุ่ม อาทิ KAS Farm Happy Farm สวนทรัพย์ทวี บ้านสวนลำควนพัช บ้านสวน เอือนม่วนใจ๋ และเขียวก้านทอง ฟาร์ม ทั้งนี้ ที่ผ่านมากลุ่มได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูนและสำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการอบรมความรู้ทางด้านการเกษตร การตลาดและการจำหน่ายสินค้าในงานต่างๆ ของกลุ่ม ส่งผลให้สามารถรวมกลุ่มกันและสร้างเครือข่ายเพื่อเปิดขายสินค้าทางการเกษตรผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ และการขายผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ส่งผลให้กลุ่มได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นจำนวนมากขึ้น

ภาพที่ 1 ตัวอย่างสินค้าทางการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจลำนำรักษ์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2568

ภาพที่ 2 สินค้าเกษตรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจลำนำรักษ์

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกระบวนการแปรรูปพืชผลทางการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนำรักษ์ เป็นกระบวนการผลิตในครัวเรือนส่งผลให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความผันแปรไปตามการผลิต นอกจากนี้ สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปของทางกลุ่มยังไม่ตรงตามแนวคิด คือ กลุ่มที่ต้องการผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพ อีกทั้งของเหลือใช้ทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากการเพาะปลูกและกระบวนการแปรรูปไม่มีการจัดการอย่างถูกต้อง ส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมตามมา ทั้งปัญหากลิ่นเน่าเหม็น และปัญหาแมลงรบกวน ซึ่งทางกลุ่มได้พยายามแก้ปัญหาโดยการฝังกลบ และการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการบำรุงพืชที่ทางกลุ่มเพาะปลูก แต่ก็ยังไม่ตรงตามแนวคิดของกลุ่มที่ต้องการ “ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนแบบใหม่ที่ใส่ใจทั้งสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบแนวทางวิถีเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG model) ไปควบคู่กัน ผ่านกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มเพื่อเป็นการสร้างช่องทางการตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์และสินค้าของกลุ่มและเครือข่ายสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน

ดังนั้น จากสิ่งที่สำรวจปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนาศักยภาพเบื้องต้นกลับสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูนและเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูนที่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนำรักษ์เป็นกลุ่มแกนนำคนรุ่นใหม่สำคัญจึงนำมาสู่ประเด็นของการศึกษาวิจัยที่มุ่งศึกษาความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนำรักษ์ เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่และส่งเสริมเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศและอาหารของจังหวัดลำพูนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนำรักษ์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการท่องเที่ยวแบบนิเวศเกษตร เป็นแนวคิดที่ผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri-Tourism) ที่มุ่งหวังการสร้างควมยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบการเกษตรวิถีธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวโดยตรงต่อวิถีธรรมชาติ ที่รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและฟาร์ม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติบำบัด (Tuzon et al., 2014) ดังนั้น พื้นฐานเดิมของการท่องเที่ยวแบบดังกล่าว คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อเอกลักษณ์วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยมีการบูรณาการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (Bunthum et al., 2003)

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากเพราะความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกอย่าง คือ การท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Santasombat, 2001) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนและให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และคนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเน้นความสำคัญของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนไว้เป็นเรื่องเดียวกัน อีกทั้งให้ความสำคัญกับมิติของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาอย่างยั่งยืน เมื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเกี่ยวข้องอย่างสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทำให้มีงานศึกษาวิจัยชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ได้ใช้แนวคิดการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังเช่น งานของ Phuekoon et al. (2017) ที่ได้ใช้แนวคิดและวิธีการการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนตำบลชมพู อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ในการพัฒนากิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านแนวคิด "Community-based Tourism" (CBT) หรือการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ และยังเป็นเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดการด้านโฮมสเตย์ที่ต้องมีชุมชนเป็นส่วนประกอบสำคัญ เพื่อสร้างการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น คือ ส่งเสริมความมีคุณค่าความเป็นประชาธิปไตย มุ่งเน้นการกระจายอำนาจของประชาชนในกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา สร้างความเท่าเทียมกันของประชาชน

ในการตัดสินใจปัญหาและแก้ไขปัญหา รวมถึง การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชีวิตอย่างเต็มความสามารถของมนุษย์ (Chancheu et al., 2015)

ในขณะที่ ชุมชนแต่ละชุมชนมีต้นทุนและศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกัน เช่น ทุนทางธรรมชาติ สังคม ประเพณี และแนวคิดของคนในท้องถิ่นที่ควรเห็นว่าการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาและเป็นรายได้เสริมให้แก่ชุมชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและการถือเอาการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก การแก้ไขปัญหาพร้อมกันในชุมชนจากผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการปลูกจิตสำนึกของเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรของชุมชนนั้นควรเกิดจากการศึกษาต้นทุนของชุมชนและศักยภาพของคนในชุมชน และการจัดการและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนมิติของความหลากหลายของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชุมชน ภูมิปัญญา และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าและรายได้ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษานี้

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม หรือ BCG Model (Bio-Circular-Green Economy) ถือเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยคำนึงถึงทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยง 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งได้รับการส่งเสริมอย่างมากในระดับนโยบาย โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ได้นำกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนและตอบสนองต่อความท้าทายของโลกในยุคปัจจุบัน โดยหลักการสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ได้แก่

1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy) คือ การใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติในรูปของทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การผลิตพลังงานจากชีวมวล หรือการพัฒนาวัสดุชีวภาพทดแทนการใช้พลาสติก (OECD, 2009)

2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือ เศรษฐกิจหมุนเวียนที่มุ่งเน้นการรีไซเคิล การนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ และการลดของเสีย เพื่อรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรและลดมลพิษ (Geissdoerfer et al., 2017) ตลอดจนการใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนช่วยให้การผลิตและการบริโภคมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และลดการสร้างขยะ

3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยแนวคิดนี้มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณคาร์บอนและมลภาวะ มุ่งเน้นการสร้างสังคมเพื่อคนทั้งมวล การส่งเสริมการผลิต โครงสร้าง และบริโภคเพื่อความยั่งยืนและการป้องกันการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (United Nations Environment Programme, 2025)

ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้นำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมมาใช้ในนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงจากเทคโนโลยี ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม จัดข้อจำกัดที่บั่นทอนขีดความสามารถของประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ วิทยากรชุมชน ผู้นำรักษ์ จังหวัดลำพูน จำนวน 8 คน และข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่มีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้าสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ วิทยากรชุมชนผู้นำรักษ์

1. เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์มาไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นสมาชิกของ Young Smart Farmer จังหวัดลำพูน
2. เป็นเกษตรกรที่มีแนวคิดในการพัฒนาการเกษตรเพื่อสร้างความยั่งยืนแก่ชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม
3. เป็นคนรุ่นใหม่ที่ย้ายถิ่นกลับมาทำการเกษตรอินทรีย์ที่บ้านเกิดในพื้นที่ของตนเอง
4. เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีสวน/ไร่เป็นของตนเอง มีการสังกัดกับวิทยากรชุมชนด้านการเกษตร และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าเป็นของตนเอง

เกณฑ์คัดออกสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ วิทยากรชุมชนผู้นำรักษ์

1. พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก Young Smart Farmer จังหวัดลำพูน ณ วันที่ให้ข้อมูล/มีส่วนร่วม
 2. ไม่เข้าข่ายคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเข้าของการวิจัย
 3. ปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือหรือขอถอนตัวออกจากกระบวนการวิจัย/กิจกรรมของการวิจัย
- กระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการสำรวจและถอดบทเรียนทุนและศักยภาพของกลุ่ม การวางแผนและออกแบบกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม และเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมกัน

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรรุ่นใหม่ กลุ่มวิทยากรชุมชนผู้นำรักษ์ จำนวน 8 คน และข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่มีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ถอดบทเรียนทุนและศักยภาพกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสำรวจความต้องการและศึกษาวิเคราะห์ทุนและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ วิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ จังหวัดลำพูน โดยการลงพื้นที่สำรวจธุรกิจ ฟาร์มการเกษตรและการประชุมกลุ่ม (Focus group)
2. การถอดบทเรียนโดยใช้ Social Business Canvas เป็นตัวแบบของการถอดบทเรียนเพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการ เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมของกลุ่ม การสร้างขีดความสามารถในการตอบสนองและแข่งขันในตลาดและคุณค่าที่ส่งมอบในเชิงธุรกิจและสังคม/ชุมชนพื้นที่
3. การตรวจสอบข้อมูลร่วมกันระหว่างนักวิจัย เกษตรกรรุ่นใหม่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูนและผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและการตลาด
4. การมีส่วนร่วมวางแผนและออกแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและเครือข่ายสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ จังหวัดลำพูน

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์

จากการศึกษาสำรวจความต้องการและวิเคราะห์ถอดบทเรียนศักยภาพกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จากกรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ พบว่า ปัญหาและความต้องการสำคัญของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูนอย่างหนึ่ง คือ เรื่องการผลิตและการแปรรูปสินค้าจากสวนของตนเอง และการสร้างความแตกต่างโดดเด่นของสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของลำพูนและคนเหนือร่วมกัน เนื่องจากสินค้าการเกษตรแบบอินทรีย์นั้นขึ้นอยู่กับฤดูกาลการผลิต สภาพแวดล้อมและมีจำนวนจำกัด ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ แม้จะมีความหลากหลายของผลผลิตของแต่ละผู้ประกอบการหรือเกษตรกร แต่ขาดจุดร่วมในการนำเสนอแบรนด์และสินค้าที่มีความโดดเด่นในนามของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน และขาดการสนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปและการตลาด อีกทั้งของเหลือใช้ทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากการเพาะปลูกและกระบวนการแปรรูปยังไม่มีจัดการอย่างถูกต้องหรือเพิ่มมูลค่าตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG Model) ดังนั้นจึงมีความต้องการในเรื่องของการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติ/ท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่า

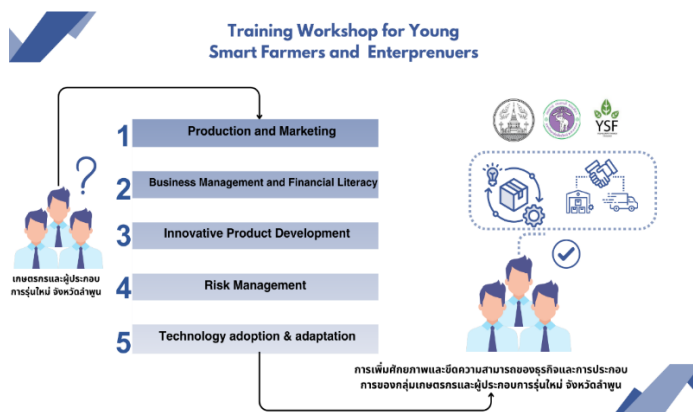
เช่น พืชและผักสมุนไพรพื้นถิ่นที่นิยมทานคู่กับลาบของคนเหนือมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กัมมี่สมุนไพร ลาบ การนำเอาทรัพยากร/ของเหลือใช้ทางการเกษตรกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปเพิ่มมูลค่าและลดของเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น เปลือกกล้วย เมล็ดลำไยและเปลือกผลไม้ต่างๆ อย่างการสกัดฟรุ๊ไบโอติกจากเปลือกผลไม้ เป็นต้น อันเป็นการลดมลภาวะ ขยะและส่งเสริมการผลิตและบริโภคเพื่อความยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG Model)

ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน อย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนารักมีศักยภาพในการผลิตผักและผลไม้แบบอินทรีย์และการแปรรูปอย่างง่าย เช่น แยม ผลไม้อบแห้ง น้ำผลไม้และสุรา และยังมีศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรและอาหารตั้งแต่การเที่ยวชมสวน เข้ามชมการเพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ ไปจนถึงการทำอาหาร และการจำหน่ายของฝาก การทำมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับแนวทางการวิถีเกษตรและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ซึ่งได้เคยมีการทดลองการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไปแล้วประมาณ 2 ครั้ง ได้รับผลตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวที่สนใจ เช่น กิจกรรมชิมสุราชุมชน (White Spirit) และ Cooking Class ทำลาบ นอกจากนี้ยังมีการออกบูธจำหน่ายสินค้าในงานของดีชุมชนหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนต่างๆ ทั้งในจังหวัดลำพูนและต่างจังหวัด ส่งผลให้มีรายได้มากขึ้นจากการจัดกิจกรรมและจำหน่ายสินค้า และส่งผลให้นักท่องเที่ยวรู้จักกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นวงกว้างขึ้น อันเป็นศักยภาพที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของกลุ่มและเกษตรกรรุ่นใหม่

แนวทางการพัฒนาศักยภาพที่สำคัญและเป็นไปได้ คือ การแปรรูปผลผลิตที่ได้จากในสวนแบบใหม่หรือขั้นสูง เช่น อาหารฟังก์ชัน (Functional Food) ที่มีความโดดเด่นของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูนอย่างมีเอกลักษณ์ร่วมกัน อย่างกัมมี่และผงผักสมุนไพรทานกับลาบ และการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลผลิตการเกษตร การจัดการธุรกิจ การเงินและการตลาด การพัฒนาแบรนด์ บรรจุภัณฑ์และการตลาด และการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมาส่งเสริมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศเกษตรและอาหารของจังหวัดลำพูน เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและรายได้ในพื้นที่ซึ่งจังหวัดลำพูนมีแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอยู่แล้วในปัจจุบัน อย่างโครงการ "Lamphun Story Telling" ที่มุ่งพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน โดยเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวลำพูนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้วยเป้าหมายในการสร้างการรับรู้และขยายตลาดการท่องเที่ยวจากเมืองรองสู่เมืองหลักในภาคเหนือ (Provincial Office of Public Relations of Lamphun, 2525) อันเป็นโอกาสที่ดีต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรและอาหารของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ประกอบกับทุนเดิมในเรื่องของหน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรมและการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจและ Young Smart Farmer จังหวัดลำพูน ซึ่งสร้างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูนปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 180,000-250,000 บาทต่อปี หรือเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,000-20,800 บาท และหากได้รับการพัฒนาศักยภาพก็คาดว่าจะสามารถส่งเสริมการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรรุ่นใหม่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม

จากการสำรวจและถอดบทเรียน ความต้องการ ทุนและศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านวิสาหกิจ
ชุมชนลำนารักษ์ได้นำมาสู่การวางแผนและออกแบบหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่
ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ได้แก่ การผลิต การแปรรูป การตลาด การจัดการธุรกิจและการเงิน
การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ การจัดการความเสี่ยงและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการผลิตและการแข่งขัน และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการให้แก่กลุ่มคนรุ่นใหม่ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การออกแบบหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน

นอกจากนี้ จากการถอดบทเรียนยังได้นำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร
รุ่นใหม่บนฐานแนวคิดธุรกิจและการทำเกษตรแบบอินทรีย์และเศรษฐกิจ BCG model ผ่านการถ่ายทอด
องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลผลิตแบบครบวงจร เช่น การพัฒนาการผลิตและ
การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปอาหารฟังก์ชัน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเน้นการใช้วัสดุจากทรัพยากรท้องถิ่น
และของเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อลดมลภาวะ ของเสียและหมุนเวียนการใช้ทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ยั่งยืน ควบคู่ไปกับหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ และการสร้างกลไกการบูรณาการความร่วมมือกับกลุ่ม
Young Smart Farmer จังหวัดลำพูน กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำนารักษ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงาน
พาณิชย์จังหวัดลำพูน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และภาคเอกชน เช่น ริมปิงซูเปอร์มาร์เก็ตและอุตสาหกรรม
จังหวัดลำพูน เป็นต้น ในการส่งเสริมการตลาดและการจำหน่ายสินค้า และการทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว
ของกลุ่มผู้ประกอบการและเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดลำพูน เช่น กิจกรรม Farm to Table โดยมียกระดับ
ศักยภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น และการมีสินค้าแบรนด์อัตลักษณ์ของเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่
ร่วมกันที่ช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนชุมชนและการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน ดังแนวทาง
ที่ได้รับการวางแผนและออกแบบ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูน
ตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนำไปสู่การศึกษาสำรวจความต้องการและศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผ่านการกลุ่มวิสาหกิจลำนำรักษ์และนำมาสู่การวางแผนและออกแบบหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่จังหวัดลำพูนอย่างมีส่วนร่วม และแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนตามแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนที่เชื่อมโยง 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) อย่างแนวทางการแปรรูปผลผลิตและของเหลือใช้ที่ได้จากในสวนแบบใหม่หรือขั้นสูง เช่น อาหารฟังก์ชัน (Functional Food) จากทรัพยากรท้องถิ่นและของเหลือใช้ทางการเกษตร โดยมีแนวทางการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยในพื้นที่ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน พาณิชย์จังหวัดลำพูนและวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่สนใจและหอการค้าจังหวัดลำพูน นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาศักยภาพยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ที่เน้นการเพิ่มมูลค่าและทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีการมีกระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับข้อเสนอของ (Buntham, 2003 and Phueakon et al., 2017) ที่นำเสนอแนวคิดการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งสิ่งสำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นให้สามารถจัดการตนเองได้อย่างเข้มแข็งผ่านกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน อันเป็นสิทธิของชุมชนในการจัดการตนเอง สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการส่งเสริมศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ตามแนวทางของการพัฒนาและประเด็นความต้องการที่ต่อยอดจากผลงานวิจัยนี้
2. ควรมีการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการทำธุรกิจของกลุ่มผู้ประกอบการและเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนบนฐานทุนทางทรัพยากร วัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชนด้วยองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
3. ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวของเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เช่น Lamphun Farms, Food & Health และ Farms to Table เพื่อสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมรายได้และการท่องเที่ยวของพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูนและสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ (Functional Food) จากพืช ผัก และผลไม้พื้นถิ่น
2. การวิจัยเชิงพื้นที่ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรและอาหารของกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ จังหวัดลำพูน

เอกสารอ้างอิง

- Buntham, D., Sae-Shong, L., Panpongchareon, S., Sae-Yang, W., Panpongchareon, L., and Khantho, A. (2003). *Ecotourism and Cultural Management by the Hmong Community in Ban Nam Kha-Sang Khoi, Phachangnoi Subdistrict Pong District Phayao Province*: Final Research Report. Thailand Science Research and Innovation. (In Thai).
- Chanchea, S., Chantharaksa, W., and Bunat, K. (2015). *Searching for Community-Based Tourism Management Networks through Local Research Processes to Build a Community Tourism Network in the Lower Northern Region*. Final Research Report. Thailand Science Research and Innovation. (In Thai).
- Civil Society Development Institute. (2023). *Lamphun Economy: A High-Revenue Province with Low Income for Its People*. Retrieved December 10, 2024, from <https://www.csdi.or.th/2023/04/public-report-13-2566/>

- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., and Hultink, E. J. (2017). The circular economy - A new sustainability paradigm?. *Journal of Cleaner Production*, 143(1), 757-768.
- OECD. (2009). *The Bioeconomy to 2030: Designing a Policy Agenda*. Retrieved December 10, 2024, from <https://doi.org/10.1787/9789264056886-en>. (In Thai).
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *The Thirteenth National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Retrieved December 10, 2024, from https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651.
- Phueakon, B., Sudchan P., Keuntha, P., Teuachaona, P., Sudchan, N., et al. (2016). *Building an Ecotourism Network in Chomphu Subdistrict, Nern Maprang District, Phitsanulok Province*. Final Research Report. Thailand Science Research and Innovation.
- Provincial Office of Public Relations of Lamphun. (2525). *Lamphun Preparing for Open the New Tourism Routes "Lamphun Story Telling"*. Retrieved February 28, 2024, from <https://lamphun.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/361992>.
- Provincial Labour Office of Lamphun. (2023). *Labor Situation Report of Lamphun Province for the Year 2023 (January-December 2023)*. Lamphun: Lamphun Provincial Employment Office. (In Thai).
- Provincial Agricultural Extension Office of Lamphun. (2022). *Young Smart Farmer Data*. Retrieved January 15, 2025, from https://lamphun.doe.go.th/province/?page_id=189. (In Thai).
- Santasombat, Y. (2001). *Human and Culture*. Bangkok: Thammasat University Press.
- The Lamphun Provincial Office of the Comptroller General. (2023). *Report on the Economic and Fiscal Situation of Lamphun Province*. Lamphun: Provincial Policy and Economics Group, Lamphun Provincial Treasury Office. (In Thai).
- United Nations Environment Programme. (2025). *Green Economy*. Retrieved February 27, 2024, from <https://www.unep.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy>
